

EUROPAN 12 – Tematika

AVAGY HOGYAN ALKALMAZKODIK A VÁROS ÉS ÉPÍTÉSZETE A VÁROSI ÉLET DINAMIKÁJÁHOZ

MOZGÁSBAN LÉVŐ VÁROSOK

Az európai város radikális átalakuláson megy keresztül: rövid időn belül **csökkentenie kell az ökológiai lábnyomát**, hogy ezzel is hozzájáruljon a globális energiaválság megoldásához, az üvegházhatás csökkentéséhez és a még rendelkezésre álló, nem megújuló energiaforrások megőrzéséhez. Ez az átalakulás hatással lesz formájára (morfológiájára) és energiafogyasztására (metabolizmusára), és nagyban függ attól, hogy milyen életvitelt tesz lehetővé. Ahhoz azonban, hogy ezek a célok elérhetőek legyenek, a tennivalóinkat rövid időn belül pontosítanunk kell. Az EUROPAN 12 pályázati ciklus ezért járja körül az idő kérdését: **hogyan hatnak az időbeli változások a városok alkalmazkodóképességére.**

A VÁROSI TEREK RITMUSA ÉS ÉLETCIKLUSAI

Meg kell találnunk köztereink közösségi használatának új formáit, és új kormányzási módszereket kell kidolgoznunk. Ez azonban egy olyan megközelítést feltételez, amely **vegyíti a térbeli és időbeli szempontokat** például azzal, hogy bizonyos terek problémáinak kezelésére időbeli ütemezési tervet hoz létre. Ennek elérése érdekében ki kell dolgoznunk egy olyan **környezetérzékeny tervezési módszert, amely lehetővé teszi, hogy más és más közösségi tereket más és más időpontokban másképpen használjunk** és e közösségi terek milyenségét ilyen szempontból gondoljuk újra. **Szerethető és értelmezhető-e egyáltalán mai városaink építészete és térbelisége egy átlagos városhasználó számára?** Az intenzív fejlesztési projekteket kell előtérbe helyeznünk, hogy ezzel is kössük azokat a városok mai valóságához. **Elengedhetetlen a városok többrétű használatának tudatosítása, de különösen az épületek használati megosztásának és újrahajósításának egyre szélesebb körben való alkalmazása.** Így elkerülhetjük a terek és építmények túlzott „fogyasztását”, és **az időbeliségben rejlő lehetőségek teljes kihasználásával megteremthetjük a fenntartható város létrejöttének lehetőségét.**

Ma egyre inkább szükségesnek tűnik, hogy megvizsgáljuk a városok építészettel összefüggő területhasználatának kérdését a használat időbelisége és a fejlesztési projektek vonatkozásában. **Az idő dimenziójának integrálása a várospolitikába megkerülhetetlen feladat, és alapvetően befolyásolja a mai városok két meghatározó jelenségét: a szuburbanizációt és a töredezettséget.** A város ma már nemcsak térben, hanem időben is terjeszkedik, és a mai településeknek egyre inkább jellemzője, hogy folyamatosan aktívak a hét minden napjának 24 órájában. A szuburbanizáció a maga módján szintén befolyásolja a városról alkotott képünket, amely elsősorban a szegregáció megjelenésében érhető tetten. Az idő így tükrözi a széttöredezett város valóságát: egy olyan egyidejűségekkel létező városét, amely többféle időbeliséget is használ.

Ezért az EUROPAN12 a városi terek életének ritmusára és ciklikusságára teszi a hangsúlyt annak érdekében, hogy azok úgy tudjanak alkalmazkodni a változásokhoz, hogy közben nem veszítik el egyediségüket, hogy képesek legyenek lelassulni és fölgyorsulni, idomulni új életciklusokhoz a bizonytalan jövő tudatában. Meg kell becsülnünk az elkerülhetetlen változások hatásait, és úgy kell többféle használat lehetőségét biztosítanunk, hogy mindeközben lehetővé tesszük a meglévő struktúrák kreatív hasznosítását is. **Alkalmazkodnunk kell ahhoz, ami már „megvan”, miközben olyan lehetséges jövőképeket kell megfogalmaznunk, amelyek figyelembe veszik mind az állandósság mind a variálhatóság igényét.**

ELLENÁLLÓ ÉS ALKALMAZKODNI KÉPES VÁROS

A következő EUROPAN ciklus a **városi-építészeti léptékű projektekben** elsődleges fontossággal kezeli a tér és az idő összefüggéseit, és ezek eredményeképpen a **város rugalmassággal és alkalmazkodóképességgel fog rendelkezni.**

Rugalmasság a városi/közösségi térnek az a képessége, amely révén egy trauma után vissza tudja nyerni eredeti funkcionális tulajdonságait és fejlődőképességét.

Alkalmazkodóképesség a városi/közösségi térnek az a tulajdonsága, hogy változtatható, és ennek révén alkalmazkodni tud azokhoz a változásokhoz, amelyekben a használata során keresztül megy vagy keresztül mehet.

Jelentős beavatkozások után a városnak **regenerálódnia** kell, vagy éppen nagyobb **intenzitású** működésre kell váltania, hogy a gyorsuló fejlődéshez alkalmazkodhasson, illetve **funkcionálisan meg kel újulnia (revitalizációra van szüksége), ha a használati módja idejétmúlt.** Ennek eléréséhez a városépítészeti terveknek olyan képességekkel kell rendelkezniük, amelyek lehetővé teszik az új funkciókhoz való igazodást.

Az eszményi „alkalmazkodó város” törések nélkül alakítható, kitágítja a település lehetőségeit, és képes visszanyerni eredeti formáját időben és térben. A kérdés azonban így a következő lesz: **hogyan lehet az időbeliséget városépítészeti tervekben megjeleníteni?**

FEJLESZTÉSI PROGRAMOK: ÖRÖKSÉG, INVENCIO és VISSZAFORDÍTHATÓSÁG

A konkrét fejlesztési programok tekintetében a kérdés nem a flexibilitás vagy a funkcionalitás oldaláról merül fel, hanem **olyan átalakítások** oldaláról, melyek az **örökség** (a helyek története), az **invenció** (olyan térbeli elrendezések megtalálása, amelyek többféle használhatóságot tesznek lehetővé) és a **viSSZAFORDÍTHATÓSÁG** (időleges használat) lehetőségeit veszik számba. Ez nem elsősorban műszaki, hanem módszertani kérdés: **kapcsolatot teremteni a természeti és a kulturális környezettel, egyúttal egyensúlyokat találni és szinergiákat létrehozni.** Ez azt jelenti például, hogy ha új épület tervezünk, akkor figyelembe kell vennünk a természeti és a táji adottságokat és a projektnek úgy kell beilleszkednie egy meglévő rendszerbe, hogy annak új jelentést és új célokat ad.

Ahhoz, hogy ezeket a célokat elérjük, figyelembe kell vennünk az időt és az időbeliség hatásait már a városok dinamikájának vizsgálatánál is. **Értékelnünk kell a már létező elemeket, és úgy kell a jövőről gondolkodnunk egy nyitott programon keresztül, hogy több időbeliséget is figyelembe veszünk:** az élet dinamikájának változatosságát, a nappalok és az éjszakák, valamint az évszakok ritmusát és az egymást követő generációk különbözőségeit.

Az EUROPAN 12 helyszínek kiválasztásának feltételei

FEJLŐDŐKÉPES ÉS ELFELEJTETT HELYSZÍNEK

Ez a jövő-orientált megközelítés szükségessé teszi a különböző típusú helyszíneken való munkálkodás lehetőségét is, és biztosítja azt a keretet, amelyen belül az EUROPAN 12 ciklusának helyszíneit kereshetjük:

- **Olyan helyszínek, amelyek a gyorsuló átalakulások és az elkerülhetetlen változások helyszínei** és amelyek emiatt veszélyeztetve vagy éppen kihívások elé vannak állítva a változások révén.
- **Olyan helyszínek, amelyek használata idejétmúlt és a lehetőségeiket újra kell gondolnunk,** az egyes természeti és kulturális környezet által meghatározott életciklusok függvényében, kapcsolataik javítása érdekében.
- **Olyan helyszínek, amelyeket korábbi rossz döntések eredményeképpen trauma ért,** és megosztottság, szegregáció vagy éppen elszennyződés jellemez.

A LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI PROGRAMOK

A helyszínek tulajdonságainak világos megfogalmazása révén olyan kereteket kell felállítanunk, amelyeken belül egyértelmű szempontok mentén fogalmazhatóak meg a városépítészeti és építészeti tervek, az idő és a fejlődés fogalmának figyelembevételével:

1. A terek a változó használatok igényeihez alkalmazkodnak, és magasabb fokú városiasságra töreksenek.
2. A terek képesek több, időben egymást követő, különböző funkció befogadására, és a nagyobb használati intenzitás és a gazdaságosabb területhasználatot részesítik előnyben.
3. A terek képesek az időben való fejlődésre a fenntartható stratégiák figyelembevételével, de annak tudatában, hogy a jövő használati módjai megjósolhatatlanok.

LÉPTÉK: STARTÉGIA, KONCEPCIÓ ÉS TERV

Az adottságok különbözősége és az egyes résztvevő országok egyedi problémái szükségessé teszik, hogy az egyes helyszínek feldolgozása három különböző léptékben történjen:

- **Globális, stratégiai lépték** (a pályázók információt kapnak ebben a léptékben): A városi térség (egymással összefüggő autonóm városi egységekből álló településegységek) és maga a város (az aktivitások és a lakás sokszínű, vegyes városias tere).
- **A koncepció léptéke** (a pontos lehatárolást a megoldandó problémák függvényében a pályázó határozza meg): a városrész és kapcsolata a környező városrészekkel.
- **A városi és építészeti projekt léptéke** (a tervezési folyamatra összpontosítva): a kijelölt városi egység.

INFORMÁCIÓK A HELYSZÍNEKRŐL

A helyszínekről szóló információkat a fenti léptékeknek megfelelő bontásban kell biztosítani az egyes területek adott kontextusa alapján.

Minden EUROPAN 12 csomagnak az alábbi három információt kell feltétlenül rendelkezésre bocsátania a pályázók számára:

- **A város vagy a városkörnyék politikai célkitűzései a fenntarthatóság tekintetében** (gazdasági, társadalmi és kulturális értelemben) a nagytérségi meghatározó elemekkel (hálózatok, területhasználat, sűrűség, stb.) együtt.
- **Annak a városrésznek a sajátosságai**, ahol a helyszín található, valamint a jövőbeli fejlődés körvonalai, különös tekintettel azokra a városi dinamikákra, amelyek mind a használatot, mind az időben előrevetített átalakulásokat jelentik.
- **Az aktuális projekt-terület, ahol a pályázatot követően a beavatkozások megtörténnek** a meglévő viszonyok és a remélt változások megértéséhez szükséges összes információval és egy olyan fejlesztési programmal együtt, amely kifejti és bemutatja a projekt közösségi tereinek használati időbeliségét.